PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z NOWĄ ERĄ 2017/2018

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 1) przedstawia dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną; 2) omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej; 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują.

1.1.

Poprawna odpowiedź
Kaszubi

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

1.2.

Przykładowa odpowiedź
- grupa używająca języka regionalnego,
- obywatele polscy, którzy obok języka polskiego posługują się językiem regionalnym,
- grupa z językiem regionalnym,
- społeczność z językiem regionalnym.

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	4. Struktura społeczna. Zdający: 1) opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa […]; 3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi) […].

2.1.

Przykładowa odpowiedź
Przed transformacją pozycja społeczna górników i stoczniowców była wysoka. Byli licznymi, zorganizowanymi i spójnymi grupami zawodowymi, cieszącymi się dużym prestiżem. Po transformacji status społeczny tych grup się obniżył. Przestali tworzyć liczną klasę społeczną, zintegrowaną wokół wspólnych celów i wartości.

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź z odwołaniem do tekstu.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

2.2.

Przykładowa odpowiedź

Stwierdzenie *rewolucja pożera swoje własne dzieci* oznacza, że osoby lub grupy, które były zaangażowane w przeprowadzenie rewolucji, często stają się jej ofiarami [tracą w wyniku wprowadzanych zmian]. Taki los spotkał górników i stoczniowców, którzy w istotny sposób przyczynili się do obalenia systemu komunistycznego w Polsce. Jednak w rezultacie transformacji ustrojowej ich pozycja społeczna uległa osłabieniu.

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi) […]. 5. Zmiana społeczna. Zdający: 3) analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie […] tekstów kultury.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F
3. F

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	1. Struktura społeczna. Zdający: 3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi) […].

Poprawna odpowiedź

ruchliwość pionowa [wertykalna]

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi) […]. 12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym […]. 22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 6) wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym pełnią ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji. GIMNAZJUM 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 3) przedstawia przykłady działania organizacji pozarządowych i społecznych (od lokalnych stowarzyszeń do związków zawodowych i partii politycznych) i uzasadnia ich znaczenie dla obywateli.

Poprawne rozstrzygnięcie
Ruch społeczny „starego typu”

Przykładowe uzasadnienie z argumentami
- Przedstawiona na zdjęciu manifestacja była zorganizowana przez związek zawodowy – OPZZ – *sztywna i scentralizowana forma organizacyjna*.
- Manifestacja dotyczyła problemów ekonomicznych, zjednoczyła ludzi zainteresowanych poprawieniem swojego położenia materialnego.
- Manifestujący domagali się stałego zatrudnienia i należytych warunków pracy. Są to postulaty o charakterze ekonomicznym.

Schemat punktowania
2 p. – poprawne rozstrzygnięcie i dwa poprawne argumenty.
1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i jeden poprawny argument.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 3) wyjaśnia, jak powstaje i jakie znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny (zaufanie, sieci współpracy i system efektywnych norm).

Poprawna odpowiedź
C

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 6) charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne (chrześcijańska demokracja, konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjaldemokracja, socjalizm).

Poprawna odpowiedź
D

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 6) wyjaśnia, czym jest referendum; rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji bezpośredniej. 19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji.

8.1.

Poprawna odpowiedź
Włochy, 3

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

8.2.

Poprawna odpowiedź
weto ludowe [veto ludowe]

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 9. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce.

9.1.

Poprawne rozstrzygnięcie
Wyborów do Senatu RP.

Przykładowe uzasadnienie
Wybory do Sejmu RP odbywają się zgodnie z zasadą proporcjonalności. Komitety wyborcze zgłaszają odrębne listy kandydatów. Na karcie do głosowania pod oznaczeniem każdej listy podaje się nazwiska i imiona wszystkich kandydatów zarejestrowanych na danej liście.

Schemat punktowania
1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

9.2.

Poprawna odpowiedź
Kodeks wyborczy

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 10. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) omawia postanowienia dotyczące rodzajów stanów nadzwyczajnych i warunków ich wprowadzania.

Poprawna odpowiedź
A. wyjątkowy
B. klęski żywiołowej
C. wojenny

Schemat punktowania
2 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 11. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej.

Poprawne rozstrzygnięcie
Nie.

Przykładowe uzasadnienie
Podana decyzja jest kontrasygnowana [zasada drugiego podpisu]. Tymczasem prerogatywy to uprawnienia / akty urzędowe Prezydenta RP, które dla swojej ważności nie wymagają podpisu Prezesa Rady Ministrów.

Schemat punktowania
1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 12. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie i przedstawia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej.

Poprawna odpowiedź
funkcja kreacyjna

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 13. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	27. Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego. Zdający: 5) wymienia podstawowe zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Urzędu Kontroli Elektronicznej.

Poprawna odpowiedź
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 14. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) rozpoznaje urzędy należące do administracji rządowej; określa kompetencje i procedurę powoływania wojewody; 4) wyjaśnia, podając przykłady, czym zajmuje się administracja zespolona i niezespolona. 28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 2) przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego; 5) opisuje uprawnienia nadzorcze premiera i wojewody wobec samorządów terytorialnych.

14.1.

Poprawna odpowiedź
A. 2.
B. 3.
C. 1.

Schemat punktowania
2 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

14.2.

Poprawna odpowiedź
A. II
B. III

Schemat punktowania
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 15. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) wyjaśnia relację między prawem międzynarodowym (w tym unijnym) a prawem krajowym; 5) przedstawia procedurę zmiany Konstytucji. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych. 36. Prawa człowieka. Zdający: 3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; wskazuje, do której generacji należą poszczególne prawa. 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce. 43. Integracja europejska. Zdający: 3) charakteryzuje sposób powoływania, działania i najważniejsze kompetencje instytucji Unii Europejskiej (Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Europejski Bank Centralny); 4) wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej.

15.1.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. P
3. P

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

15.2.

Poprawna odpowiedź

B

Schemat punktowania

1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 4) wyjaśnia, jak działa i jakie sprawy rozpatruje Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu; 5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach.

Poprawna odpowiedź
B

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 17. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 3) omawia na przykładach patologie życia publicznego (np. korupcja, nepotyzm, klientelizm) i wyjaśnia, dlaczego wpływają one destrukcyjnie na życie publiczne. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych; 3) wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów.

17.1.

Poprawna odpowiedź
korupcja / korupcja czynna / łapownictwo / przekupstwo

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

17.2.

Poprawna odpowiedź
A

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

17.3.

Poprawna odpowiedź
ustawa

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 18. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	31. Sądy i Trybunały. Zdający: 3) przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w niej Sąd Najwyższy i Krajowa Rada Sądownictwa. 32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 3) opisuje podstawowe zasady postępowania cywilnego (rozpoznawczego: procesowego oraz nieprocesowego i egzekucyjnego) oraz sposoby zaskarżania orzeczeń. 33. Prawo karne. Zdający: 2) opisuje przebieg postępowania karnego oraz uczestniczące w nim organy i strony; podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego, wyjaśnia rolę oskarżyciela posiłkowego; 4) podaje zasady wnoszenia apelacji i kasacji w sprawach karnych.

18.1.

Poprawna odpowiedź
C

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

18.2.

Poprawne rozstrzygnięcie
Tak.

Przykładowe uzasadnienie
W strukturze sądu znajdują się wydziały zajmujące się rozpatrywaniem środków odwoławczych, np. Wydział Karny Odwoławczy czy Wydział Cywilny Odwoławczy.

Schemat punktowania
1 p. – poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 19. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	31. Sądy i Trybunały. Zdający: 2) omawia sposób działania Trybunału Konstytucyjnego, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw […]. 36. Prawa człowieka. Zdający: 3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; wskazuje, do której generacji należą poszczególne prawa.

Poprawna odpowiedź
A. pierwszej
B. Trybunał Konstytucyjny

Schemat punktowania
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 20. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	9. Współczesne spory światopoglądowe. Zdający: 3) uzasadnia traktowanie kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji; formułuje własne stanowisko w tej sprawie. 33. Prawo karne. Zdający: 3) przedstawia kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie oraz prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi.

20.1.

Poprawna odpowiedź
Opis 1. kara ograniczenia wolności
Opis 2. grzywna

Schemat punktowania
1 p. – dwa poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

20.2.

Przykładowa odpowiedź
Kara ma istotny walor wychowawczy. Skazany, wykonując pracę na rzecz społeczeństwa, ma możliwość dostrzeżenia istotnych wartości pracy, np. korzyści, jakie praca przynosi innym osobom. Skazany dzięki pracy może przebudować swój system wartości, zmienić stosunek do życia. Uczy się odpowiedzialności.

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 21. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	GIMNAZJUM 28. Gospodarka w skali państwa. Zdający: 1) wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, inflacja, recesja; interpretuje dane statystyczne na ten temat.

21.1.

Poprawna odpowiedź
inflacja [hiperinflacja]

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

21.2.

Przykładowa odpowiedź
Gwałtowny wzrost poziomu inflacji w latach 1989–1990 był wynikiem załamania systemu gospodarczego PRL / przejścia od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Rząd podjął działania na rzecz ograniczenia skali tego zjawiska, które okazały się skuteczne, co pokazują dane z 1991 r.

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź z odwołaniem do przemian w Polsce.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 22. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	GIMNAZJUM 27. Pieniądz i banki. Zdający: 1) przedstawia na przykładach funkcje i formy pieniądza w gospodarce rynkowej; 2) wyjaśnia, czym zajmują się: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych.

Poprawna odpowiedź
1. P
2. P
3. P

Schemat punktowania
1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 23. (0–4)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. GIMNAZJUM VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	41. Globalizacja współczesnego świata. Zdający: 1) przedstawia wieloaspektowy charakter procesów globalizacji (polityka, gospodarka, kultura, komunikacja, ekologia); 2) ocenia rolę wybranych państw oraz instytucji o zasięgu globalnym (organizacji, korporacji, mediów) w procesach globalizacyjnych. 43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). GIMNAZJUM 20. Integracja europejska. Zdający: 5) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzania.

23.1.

Poprawna odpowiedź
Grecja, 4

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź zawierająca nazwę i numer państwa.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

23.2.

Przykładowe odpowiedzi
- Niedostateczne przygotowanie państwa do integracji walutowej [przystąpienia do strefy euro].
- Oparcie strategii wypełnienia kryteriów konwergencji nominalnej na działaniach doraźnych.
- Brak reform ekonomicznych o skutkach średnio- i długookresowych.
- Rosnące zadłużenie zagraniczne.
- Przeznaczanie środków pochodzących z emisji obligacji na bieżącą konsumpcję.

Schemat punktowania
2 p. – trzy poprawne przyczyny.
1 p. – dwie poprawne przyczyny.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

23.3.

Poprawna odpowiedź
Szwecja, Dania, Polska, Czechy, Węgry, Chorwacja, Rumunia, Bułgaria [Wielka Brytania]

Schemat punktowania
1 p. – cztery poprawne nazwy państw.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 24. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 41. Globalizacja współczesnego świata. Zdający: 1) przedstawia wieloaspektowy charakter procesów globalizacji (polityka, gospodarka, kultura, komunikacja, ekologia). 43. Integracja europejska. Zdający: 6) rozważa dylematy związane z dalszym rozszerzaniem i reformą Unii Europejskiej.

Przykładowa odpowiedź
Jednym z ukazanych problemów jest tzw. brexit, czyli proces wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, co symbolizuje postać odcinająca piłą Wyspy Brytyjskie od obszaru UE, oznaczonego flagą unijną. Drugim problemem jest możliwości odłączenia się od Wielkiej Brytanii Szkocji [Szkoci nie chcą występować z Unii Europejskiej]. Świadczy o tym postać ubrana w szkocki strój, która odcina piłą obszar Szkocji od pozostałej części Wielkiej Brytanii.

Schemat punktowania
2 p. – poprawne przedstawienie dwóch problemów z odwołaniem do elementów rysunku (przy każdym problemie).
1 p. – poprawne przedstawienie jednego problemu z odwołaniem do elementów rysunku.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 25. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	43. Integracja europejska. Zdający: 3) charakteryzuje sposób powoływania, działania i najważniejsze kompetencje instytucji Unii Europejskiej (Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Europejski Bank Centralny).

Poprawna odpowiedź
1. F
2. F
3. F

Schemat punktowania
1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 26. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 8) opisuje genezę, cele i sposób działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Poprawna odpowiedź
D

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 27. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 3) wyjaśnia przyczyny dysproporcji między globalną Północą i globalnym Południem oraz mechanizmy i działania, które ją zmniejszają lub powiększają; 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; 7) wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; wyjaśnia ich przyczyny oraz motywy i sposoby działania terrorystów; opisuje i ocenia strategie zwalczania terroryzmu.

Poprawne odpowiedzi
Opis 1. Egipt, 6
Opis 2. Iran, 4

Schemat punktowania
2 p. – dwie poprawne odpowiedzi [nazwa państwa oraz numer na mapie].
1 p. – jedna poprawna odpowiedź [nazwa państwa oraz numer na mapie].
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 28. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; 7) wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; wyjaśnia ich przyczyny oraz motywy i sposoby działania terrorystów; opisuje i ocenia strategie zwalczania terroryzmu.

Przykładowe odpowiedzi

- W Turcji trwa konflikt zbrojny z Partią Pracujących Kurdystanu – ugrupowaniem, które walczy o niepodległość terenów zamieszkiwanych przez Kurdów, m.in. z zastosowaniem metod terrorystycznych.
- Kurdowie iraccy cieszą się autonomią, jednak silne są wśród nich dążenia niepodległościowe. W przeprowadzonym w 2017 r. referendum zwyciężyli zwolennicy utworzenia niepodległego państwa kurdyjskiego. Takiemu rozwiązaniu zdecydowanie sprzeciwiają się władze Iraku.
- W trakcie wojny domowej w Syrii Kurdowie ogłosili autonomię zamieszkiwanych przez siebie obszarów. Sprzeciwia się temu zarówno syryjski reżim, jak i opozycja.

Schemat punktowania

2 p. – poprawna odpowiedź z dwoma argumentami.
1 p. – poprawna odpowiedź z jednym argumentem.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 29. (0–12)

Temat 1.

Scharakteryzuj działalność europejskiego systemu ochrony praw człowieka. Przedstaw główne dokumenty, instytucje, środki ochrony i kontroli przestrzegania praw człowieka.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 3) charakteryzuje systemy ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy oraz Unii Europejskiej; 4) wyjaśnia, jak działa i jakie sprawy rozpatruje Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu; 5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach; 6) pisze według wzoru skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu lub Komitetu Praw Człowieka w Genewie; 7) opisuje i ocenia działania wybranych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka. 43. Integracja europejska. Zdający: 8) opisuje genezę, cele i sposób działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Schemat punktowania

Poziom III – Wartość merytoryczna 12 p. Zdający w pełni: 1) scharakteryzował system ochrony praw człowieka stworzony przez Radę Europy: omówił – istotę i znaczenie *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, – rolę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu; 2) scharakteryzował system ochrony praw człowieka funkcjonujący w ramach Unii Europejskiej: omówił – istotę i znaczenie *Karty praw podstawowych*, – rolę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w systemie ochrony praw człowieka, – zadania Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; 3) omówił procedurę składania skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu; 4) scharakteryzował działalność systemu, odwołując się do wybranych problemów europejskich, np. ochrony praw mniejszości, wolności prasy lub sytuacji w wybranych państwach Europy. Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z danym zagadnieniem, np. generacje praw człowieka; prawa negatywne i pozytywne; prawa osobiste, polityczne, socjalne, kulturalne, ombudsman.	**Poprawność merytoryczna** Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Poziom II – Wartość merytoryczna 8 p. Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) LUB – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	**Poprawność merytoryczna** Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.

Poziom I – Wartość merytoryczna 4 p. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) LUB – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	**Poprawność merytoryczna** Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	Poprawność merytoryczna Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. **Selekcja informacji** Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. **Język, styl i kompozycja** Wywód jest niekomunikatywny.
0 p. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p. nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 2.

Społeczeństwo obywatelskie i jego instytucje. Przedstaw temat, odwołując się do aktywności obywateli na szczeblu lokalnym w Polsce.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu. 28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych; opisuje instytucję referendum lokalnego; 2) przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego; 3) wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów (dochody własne, dotacje, subwencje) i jak jest uchwalany budżet gminy; 4) znajduje i analizuje informacje na temat dochodów i wydatków własnej gminy.

Schemat punktowania

Poziom III – Wartość merytoryczna 12 p.	**Poprawność merytoryczna**
Zdający w pełni: 1) scharakteryzował istotę społeczeństwa obywatelskiego, odwołując się do jego podstawowych cech takich jak: autonomia wobec instytucji państwa, samoświadomość, aktywność, solidarność; 2) scharakteryzował sektor organizacji pozarządowych i obywatelskich, zwany też trzecim sektorem lub sektorem organizacji pozarządowych, odwołując się do regulacji prawnych i wybranych przykładów [działań/organizacji]; 3) omówił działalność mniej sformalizowanych wspólnot obywatelskich, np. ruchów społecznych, subkultur młodzieżowych; przedstawił indywidualne postawy, zachowania i więzi obywatelskie oraz sieci zaufania społecznego; 4) przedstawił aktywność polityczną Polaków na forum lokalnym, np. partycypację wyborczą, funkcjonowanie instytucji referendum lokalnego, budżetu obywatelskiego. Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów zagadnienia; prawidłowo użył pojęć związanych z tematem, np. stowarzyszenia, fundacje, organizacje pożytku publicznego.	Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

Poziom II – Wartość merytoryczna 8 p. Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) LUB – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	**Poprawność merytoryczna** Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – Wartość merytoryczna 4 p. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) LUB – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	**Poprawność merytoryczna** Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	Poprawność merytoryczna Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. **Selekcja informacji** Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. **Język, styl i kompozycja** Wywód jest niekomunikatywny.

0 p. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p. nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 3.

Omów rolę Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego w rozwiązywaniu problemów współczesnego świata. Przedstaw najważniejsze operacje wojskowe tego sojuszu w XXI wieku. Odwołaj się do materiałów źródłowych.

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 4) wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele i organy; wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu.

Schemat punktowania

Poziom III – Wartość merytoryczna 12 p.	**Poprawność merytoryczna**
Zdający w pełni: 1) scharakteryzował czynniki, które w XXI wieku doprowadziły do wzrostu aktywności NATO [wzrost zagrożenia terrorystycznego – terroryzm międzynarodowy; zagrożenie bezpieczeństwa państw członkowskich NATO; eskalacja konfliktów lokalnych], wykorzystując materiały źródłowe; 2) scharakteryzował aktywność militarną NATO na terenie Afganistanu [ISAF] – geneza, przebieg, znaczenie misji; 3) scharakteryzował aktywność NATO w rozwiązywaniu konfliktów na obszarze państw byłej Jugosławii [SFOR i KFOR] – geneza, przebieg, znaczenie misji; 4) scharakteryzował wybraną [inną niż podano wyżej] formę aktywności sojuszu, będącą przejawem zarządzania kryzysowego lub operacją utrzymania i wspierania pokoju. Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów zagadnienia; prawidłowo użył pojęć związanych z tematem, np. obszar euroatlantycki, mandat ONZ, pomoc humanitarna.	Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Poziom II – Wartość merytoryczna 8 p. Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) LUB – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	**Poprawność merytoryczna** Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.

Poziom I – Wartość merytoryczna 4 p. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) LUB – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	**Poprawność merytoryczna** Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. **Selekcja informacji** Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). **Język, styl i kompozycja** Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	Poprawność merytoryczna Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. **Selekcja informacji** Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. **Język, styl i kompozycja** Wywód jest niekomunikatywny.
0 p. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p. nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.